

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: Lausunto luonnoksesta oikeusturvaohjelmaksi vuosille 2012 - 2016

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 8.2.2012 OM 11/03/2012

Pyydettyä lausuntona Tuomariliitto esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Lausunnon valmistelu

Lausuntoa valmisteltaessa on lähdetty siitä, että luonnoksesta ilmenevien, ohjelman tavoitteita tukevien hankkeiden selvittely on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Koska Tuomariliitolla hankkeiden edetessä lienee mahdollisuus lausua kulloinkin vireillä olevasta, Tuomariliiton kannalta merkittävästä hankkeesta, lausunnossa ei ole tässä vaiheessa pyritty yksityiskohtaisesti ottamaan kantaa kaikkiin oikeusturvaohjelmasta ilmeneviin, vireillä oleviin tai kaavailtuihin hankkeisiin. Lausunnossa on tyydytty ainoastaan yleisellä tasolla nostamaan esiin joitakin tuomariyhdistysten keskuudessa tärkeiksi koettuja asioita.

Oikeusturvaohjelman lähtökohdat

Luonnoksesta ilmenee, että oikeusturvaohjelma on tarkoitus laatia oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämiseksi ja oikeusturvan laadun parantamiseksi. Tähän on luonnoksen mukaan tarvetta taloudellisen epävarmuuden oloissa, joissa oikeusturvan merkitys yksittäisille ihmisille ja perheille sekä yrityksille ja yhteiskunnan toimivuudelle yleisemminkin korostuu. Lisäksi tähän on tarvetta oloissa, joissa julkisen talouden vaikeat näkymät pakottavat oikeuslaitoksenkin piirissä tekemään arviota siitä, miten kansalaisten luottamusta nauttivaa oikeusturvaa voidaan toteuttaa yhä vähenevin resurssein niin, että oikeusturvajärjestelmä kaikesta huolimatta voi uudistua yhteiskunnan muun kehityksen tahdissa.

Tuomariliitto pitää oikeusturvaohjelman lähtökohtia sinänsä hyväksyttävinä.

Erikseen Tuomariliitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kansalaisten yhdenvertaisen oikeusturvan esteeksi saattavat muodostua muutkin kuin kielelliset tekijät. Tällaisia ovat muun muassa taloudellinen eriarvoisuus, alueelliset välimatkat ja sukupuolten tai erilaisten etnisten ryhmien väliseen tasa-arvon toteuttamiseen liittyvät ongelmat. Näitä oikeusturvaohjelmassa ei ole mainittu lainkaan.

LAINSÄÄDÄNTÖASIAT

Keskeisiä tavoitteita

Luonnoksesta ilmenee, että ohjelman keskeisenä tavoitteena on, että tuomioistuimiin ohjautuu ainoastaan näyttö- ja/tai oikeuskysymysten osalta riidanalaisia tuomioistuinasioita taikka asioita, joissa niiden laadun vuoksi tarvitaan nimenomaan tuomioistuimen ratkaisu. Lisäksi tavoitteena on, että oikeudenkäyntien tarvetta hallintotuomioistuimissa vähennetään toimivalla hallinnon sisäisellä muutoksenhakujärjestelmällä sekä kehittämällä hallintomenettelyä ja hallinnon neuvontapalveluita. Vielä tavoitteena on, että muutoksenhakusäännökset ovat selkeitä sekä oikeusturvan tarpeen ja asian luonteen huomioon ottavia sekä muutoksenhakuprosessit sellaisia, että asiat voidaan ratkaista viivytyksettä ja oikeusturvaa vaarantamatta. Tavoitteena on myös, että lainvalmisteluhankkeiden valmistelussa noudatetaan Sujuvampaan lainvalmisteluun -hankkeen hyvän lainvalmisteluprosessin menettelytapoja.

Tuomariliiton näkemyksen mukaan oikeusturvaohjelman keskeiset tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia.

Erikseen Tuomariliitto kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

2. Tuomariliitto kannattaa sitä, että kartoitetaan sellaisia tuomioistuintehtäviä, jotka eivät edellytä oikeudellisen riitakysymyksen ratkaisua, ja arvioidaan mahdollisuudet siirtää ne muun viranomaisen ratkaistavaksi. Tuomariliiton näkemyksen mukaan tällainen tuomioistuintehtävien kartoittaminen ja sen johdosta tehtävä arviointi on sopusoinnussa ohjelman keskeisten tavoitteiden kanssa. Mihinkään marginaalisiin ratkaisuihin saatujen tulosten perusteella ei Tuomariliiton näkemyksen mukaan ole kuitenkaan syytä ryhtyä. Potentiaalisten toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että ne tosiasiallisesti tuottavat sekä taloudellisia että ajankäytöllisiä säästöjä. Toimenpiteiden tulee ottaa riittävässä määrin huomioon myös kansalaisten oikeusturva.

Tuomariliitto toteaa, että summaariset asiat muodostavat huomattavan osan tuomioistuimissa käsiteltävistä riita-asioista. Selvyytensä ja riidattomuutensa vuoksi niissä on lähtökohtaisesti kysymys saatavien perinnästä, joka jo asian luonteen vuoksi kuuluu ulosottolaitokselle. Niin velallisen kuin velkojankin oikeusturva voitaisiin tällaisissa riidatonta saatavaa koskevissa asioissa toteuttaa kärjäoikeuden sijasta myös ulosottolaitoksessa. Riidatonta saatavaa koskevien asioiden siirtämisen ulosottolaitokselle voitaisiin ajatella parantavan sekä velallisen että velkojan asemaa, koska niin sanotun Ruotsin mallin johdosta perinnästä aiheutuvat kustannukset vähenisivät, perintäjärjestelmä yksinkertaistuisi ja perintäprosessi nopeutuisi.

Tuomariliitto kannattaa summaaristen asioiden siirtämistä ulosottolaitoksen ratkaistavaksi sillä edellytyksellä, että velalliselle turvataan mahdollisuus saada asia kärjäoikeuden ratkaistavaksi esimerkiksi vastustamalla velkojan hakemusta ja että kärjäoikeuksissa säilytetään riittävät resurssit kärjäoikeuksiin riittäisenä nousevien summaaristen asioiden käsittelyyn.

Tuomariliitto pitää tärkeänä, että siirtämismahdollisuutta selvitettäessä tutkitaan, muodostaako Bryssel I tosiasiallisen esteen siirtämiselle. Lisäksi tulee selvittää Euroopassa tällä hetkellä summaaristen asioiden käsittelystä käynnissä olevan keskustelun sisältö ja harkita, vaikuttavatko keskusteluissa esiin nousseet näkemykset asiaan.

5. Tuomariliitto kannattaa sitä, että hallintoviranomaisten roolia oikeusturvan antamisessa vahvistetaan laajentamalla oikaisumenettelyn käyttöalaa niin, että pitkällä tähtäimellä tavoitteena on järjestelmä, jossa muutoksenhaun ensimmäisenä vaiheena olisi yleensä oikaisuvaatimus hallintoviranomaiselle.

Vakuutusosoikeudessa ja sen alaisissa muutoksenhakulautakunnissa käsiteltävät asiat liittyvät pääosin sosiaaliturvaan ja perustoimeentuloon. Muutoksenhakumenettelyn tulisi näissä asioissa olla nykyisellä tavalla mahdollisimman joustava. Sen vuoksi Tuomariliitto katsoo, ettei oikaisuvaatimuksesta tule vakuutusosoikeudessa säätää pakollista varsinaista valitusta edeltävää muutoksenhakuvaihetta.

8. Tuomariliitto ei vastusta sitä, että arvioidaan 1.1.2011 käyttöön otetusta jatkokäsittelylupamenettelystä saatujen kokemusten perusteella menettelyn laajentamismahdollisuudet.

Tuomariliitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että jatkokäsittelylupamenettelyä koskevat säännökset ovat olleet voimassa vain runsaan vuoden verran. Tosiasiassa jatkokäsittelylupaa koskevia säännöksiä on niiden voimaantuloa koskevat periaatteet huomioon ottaen sovellettu huomattavasti lyhyemmän aikaa. Oletettavaa on, että käytäntö eri hovioikeuksissa on säännösten tulkinnanvaraisuus huomioon ottaen muodostunut ainakin jossakin määrin erilaiseksi. Korkein oikeus, jossa jatkokäsittelymenettelyä koskevia valituslupia on vireillä runsaasti, ei ole toistaiseksi ehtinyt antaa säännösten soveltamisesta kuin kuusi ennakkopäätöstä. Kerrotuissa olosuhteissa kovin pitkälle menevien johtopäätösten tekeminen siitä, onko saatujen kokemusten perusteella mahdollista tai edes tarpeen laajentaa jatkokäsittelymenettelyä, ei ole tarkoituksenmukaista. Luotettavien johtopäätösten tekeminen edellyttää Tuomariliiton käsityksen mukaan huomattavasti pidempiaikaista seurantaa ja riittävää empiiristä tietoa asiasta.

9. Tuomariliitto ei vastusta sitä, että hovioikeusmenettelyn nopeuttamiseksi ja muutoksenhakutuomioistuimen roolin selkeyttämiseksi selvitetään mahdollisuutta rajata näyttöön kohdistuvaa muutoksenhakua ja

hyödyntää muutoksenhakuprosessissa kärjäoikeuden tallenteita, jos sitä pidetään välttämättömänä vielä sen jälkeen kun on selvillä uuden jatkokäsittelylupajärjestelmän vaikutukset ja Ruotsin kokemukset videotallenteiden hyödyntämisestä. Tuomariliiton näkemyksen mukaan mahdollisuutta rajata näyttöön kohdistuvaa muutoksenhakua ja hyödyntää muutoksenhakuprosessissa kärjäoikeuden tallenteita ei pidä kuitenkaan ryhtyä selvittämään irrallaan siitä kokonaisuudesta, johon ne liittyvät. Selvittämisen tulee tapahtua samassa yhteydessä rakenteellisten ja organisaatiota koskevien uudistusten kanssa, koska painopisteen siirtäminen ensiasteen tuomioistuimiin edellyttää henkilöresurssien konkreettista kohdentamista alioikeuksiin.

Näyttöön kohdistuvasta muutoksenhausta Tuomariliitto toteaa erikseen, että parhaiten näytön arviointi onnistuu käytännössä kärjäoikeuksissa, joissa prosessiin johtaneista tapahtumista on kulunut vähemmän aikaa kuin hovioikeuksissa. Kärjäoikeuksissa todistajat muistavat prosessiin johtaneet ja siihen liittyvät tapahtumat paremmin kuin hovioikeudessa. Siinä vaiheessa, kun asia tulee käsiteltäväksi hovioikeudessa, todistajien muistikuvat sanotuista tapahtumista ovat heikentyneet jo huomattavasti.

Mahdollisuus rajata näyttöön kohdistuvaa muutoksenhakua tosin kaventaa muutoksenhakijan oikeusturvaa entisestään, koska se aiempaa suuremmassa määrin rajoittaa valitusasian täysimittaista tutkimista. Oikeusturvan tarve ei kuitenkaan ole samanlainen kaikissa asioissa. Oikeusturvan tarve korostuu Tuomariliiton näkemyksen mukaan laajoissa ja oikeuskysymyksiltään hankalissa asioissa. Mikäli oikeudenkäyntien painopistettä tällaisissa asioissa pystytään luonnoksessa kaavaillulla tavalla siirtämään kärjäoikeuksiin ja mikäli kärjäoikeuksille osoitetaan riittävät resurssit käsitellä asiat kolmen tuomarin kokoonpanossa, riski näyttöön kohdistuvan muutoksenhaun tapauksissakaan ei todellisuudessa muodostu sellaiseksi, että yksittäisen kansalaisen oikeusturvan voitaisiin katsoa sen vuoksi huomattavassa määrin vaarantuvan.

RAKENTEELLISET JA ORGANISAATIOUDISTUKSET

Keskeisiä tavoitteita

Luonnoksesta ilmenee, että keskeisenä tavoitteena on muun muassa se, että tuomioistuintoiminnan painopistettä siirretään ensiasteen tuomioistuimiin sekä että hovi- ja hallinto-oikeusverkostoa tiivistetään. Lisäksi tavoitteena on muun muassa se, että tuomioistuinten ja muiden oikeudenhoidon/oikeushallinnon virastojen sijoittumisessa otetaan huomioon tuomioistuinpalveluiden tarve väestön alueellisen keskittymisen perusteella sekä mahdollisuus hyödyntää sähköistä asiointia ja sähköistä lainkäyttöä tuomioistuimissa.

Tuomariliiton näkemyksen mukaan edellä mainitut tavoitteet ovat osin kannatettavia, mutta joiltakin osin niitä olisi syytä harkita uudelleen.

Erityisen tärkeänä Tuomariliitto pitää kuitenkin sitä, että tuomioistuintoiminnan painopiste siirretään alioikeuksiin. Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että vuoden 2009 alussa kärjäoikeuksien kokoonpanoa koskevia säännöksiä rikosasioissa uudistettiin tarkoituksena siirtää tuomitsemistoiminnan painopistettä kärjäoikeuksiin ja samalla vähentää muutoksenhakua kärjäoikeudesta hovioikeuteen. Uudistus ei kuitenkaan ole johtanut toivottuun tulokseen: tuomioistuimilla ei tosiasiallisesti ole resurssien niukkuuden vuoksi ollut mahdollisuutta käyttää vahvennettuja kokoonpanoja käsiteltäessä oikeudellisesti vaikeita rikosasioita tai rikosasioita, joihin liittyvä seuraamusharkinta edellyttää turvautumista kolmen lainoppineen tuomarin kokoonpanoon. Tästä on ollut seurauksena se, ettei kansalaisten oikeusturvaa ole pystytty oikeudellisesti hankalissa asioissa parantamaan eikä ylipitkiä oikeudenkäyntejä ole pystytty vähentämään uudistusta tehtäessä edellytetyllä tavalla. Samanlainen on ollut tilanne riita-asioissa, joiden laatu ja laajuus toisinaan olisi edellyttänyt vahvennetun kokoonpanon käyttämistä. Kerrotuissa olosuhteissa Tuomariliitto korostaa sitä, että painopisteen siirtäminen alioikeuksiin ei tule onnistumaan, ellei alioikeuksien resursseja kyetä mitoittamaan niin, että myös vahvennettuja kokoonpanoja voidaan tarvittaessa käyttää.

On ymmärrettävää, että tuomioistuinten ja muiden oikeudenhoidon/oikeushallinnon virastojen sijoittumisessa otetaan huomioon tuomioistuinpalveluiden tarve väestön alueellisen keskittymisen perusteella. Tämä ei kuitenkaan voi olla ainoa periaate virastojen sijoittumista harkittaessa. Tuomariliiton näkemyksen mukaan merkitystä sijoittelussa on annettava myös tarkoituksenmukaiselle alueelliselle jakautumiselle ja maantieteellisille etäisyyksille. Tuomariliiton käsityksen mukaan se, että sähköistä asiointia luonnok-

sen mukaan on tarkoitus lisätä, mahdollistaa osaltaan sen, että virastoja voidaan sijoittaa myös alueellisten keskittymien ulkopuolelle.

Tuomariliitto pitää esitettyjen keskeisten tavoitteiden lisäksi tärkeänä tuomareiden nimitysjärjestelmän arvioimista uudelleen kokonaisuudessaan. Nyt voimassa olevassa sääntelyssä päällikkötuomareiden valta on ylikorostunut erityisesti määräaikaisten tuomareiden nimittämisessä. Kollegiaalisempaa päätöksentekoa puoltaa erityisesti se, että rekrytoituminen tuomariksi tapahtuu paljolti määräaikaisten tuomarin viran hoitojen kautta. Päätöksentekoa virkanimitysasioissa on ylipäänsä syytä kehittää kollegiaaliseen suuntaan niin, että tuomarikunnan näkemykset tulevat paremmin otetuksi huomioon niin määräaikaista tuomareita ja esittelijöitä nimitettäessä kuin lausuntoja vakinaisten tuomarin virkojen täyttämistä annettaessa.

14. Tuomariliitto epäilee sitä, voidaanko hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistuksella tässä vaiheessa saavuttaa tavoiteltavia hyötyjä. Tuomariliitto katsoo, että rakenteelliset uudistukset tulisi liittää hovi- ja hallinto-oikeusmenettelyn uudistamisen yhteyteen. Hallinto-oikeuksien osalta tulisi lisäksi ensin selvittää asiaryhmien hajauttaminen eri hallinto-oikeuksiin ja mitä vaikutuksia sillä on hallinto-oikeuden toimintaan. Viimeksi mainittuja uudistuksia Tuomariliitto pitää ensiarvoisen tärkeinä ja uskoo, että ne myös tarjoavat riittävät ja tosiasialliset mahdollisuudet ongelmien korjaamiseen.

Tuomariliitto katsoo, ettei hovi- ja hallinto-oikeuksien määrää ole syytä vähentää eikä hovi- ja hallinto-oikeusverkoston tiivistäminen ole perusteltua. Suuremmat tuomioistuinyksiköt eivät edesauta sitä, että voitaisiin nykyistä paremmin saavuttaa hyväksyttävänä pidettävä tavoite yleis- ja erityisosaamisen kehittämistä siten, että voidaan vastata yhä monimutkaistuvan lainsäädännön ja kansainvälistyvän toimintaympäristön tuomioistuintoiminnalle asettamiin vaatimuksiin. Samaan tulokseen on mahdollista päästä myös muilla keinoilla. Myöskään tosiasiallisia säästöjä ei saavuteta tuomioistuinten lukumäärän vähentämisellä. Yhdenkin tuomioistuinyksikön vähentäminen lisää kasvavien etäisyyksien vuoksi matkakäräjiä ja kasvattaa asianosaisten kuluja.

15. Tuomariliitto kannattaa selvityksen aloittamista tuomioistuinhallinnon keskusviraston perustamisesta.

17. Tuomariliitto kannattaa sitä, että selvitetään mahdollisuudet kehittää kokoonpanoja koskevia säännöksiä niin, että ratkaisukokoonpanot tulevat joustavammiksi ja keveämmiksi.

18. Tuomariliitto kannattaa laamanni- ja päällikkövirkojen määräaikaistamisen selvittämistä. Päällikkötuomareiden ja muiden johtajien asema on nykyisessä järjestelmässä varsin vahva. Asemaan liittyy selkeä tulosvastuu. Tulostavasti ja hyvä johtaminen yleisestikin puoltaa sitä, että päällikkötuomareiden ja muiden johtajien asema on määräaikainen ja että päällikkötuomarin ja muun johtajan edellytykset jatkaa tehtävässä voivat tulla määräajan umpeen kuluttua uudelleen arvioitavaksi.

19. Tuomariliitto pitää yleisen tuomioistuinlinjan sekä hallintotuomioistuinlinjan perustuslaissa säädettyä erillisyyttä tarkoituksenmukaisena. Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että aineellisoikeudet ja prosessuaaliset lähtökohdat yleisissä tuomioistuimissa ja hallintotuomioistuimissa käsiteltävissä asioissa ovat täysin erilaiset. Yksinomaan tämä seikka puhuu tuomioistuinlinjojen erillisyyden puolesta. Pelkästään taloudellisista säästösyistä tuomioistuinlinjojen erillisyyden tarkoituksenmukaisuutta ei ole perusteltua asettaa kysymyksenalaiseksi. Tuomioistuinlinjojen yhdistämisellä ei tosiasiassa saavutettaisi säästöjä.

MÄÄRÄRAHAT JA VOIMAVARAT

Keskeisiä tavoitteita

Luonnoksesta ilmenee, että yksi ohjelman keskeisiä tavoitteita on tukea oikeudenhoidon henkilöstön ammattitaidon kehittämistä. Tuomariliitto pitää tavoitetta kannatettavana. Tuomariliitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, ettei tämä yksinään ole riittävää tilanteessa, jossa henkilöresurssit käsiteltävien asioiden hoitamiseen ovat jo nyt niukat. Oikeudenhoidon henkilöstön ammattitaidon kehittämisen ohella mietittävänä on se, millä keinoin ylipäätään saadaan motivoitunutta työvoimaa oikeudenhoidon tehtäviin. Lisäksi mietittävänä on se, miten päteviä hakijoita saadaan houkutelua myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Vielä mietittävänä on myös se, miten asianmukaista koulutusta ja tietotaitoa saadaan siirrettyä uusil-

le työntekijöille. Mietittävänä on myös se, miten eläkkeelle siirtymiset saadaan toteutettua niin, etteivät kärjäoikeudet joudu tarpeettoman pitkään työskentelemään vajaalla henkilöstömäärällä.

33. Tuomariliitto kannattaa tuomareiden ammatillisen osaamisen kehittämistä. Ammatillisen osaamisen kehittäminen parantaa kansalaisten oikeusturvaa sekä tukee lainkäyttöhenkilöstön jaksamista, tuomarin uran avaamista ja nuorten rekrytointia alalle.

Tuomariliitto esittää tuomareille järjestettäväksi perehdyttämis- ja täydennyskoulutusta. Ensiksi mainittu koulutus suunnattaisiin vasta nimitetyille tuomareille ja se nopeuttaisi tuomarin tehtävien omaksumista. Täydennyskoulutuksen tulisi olla jatkuvaa ja tuomareiden viranhoitoon tulisi sisällyttää vuosittain vähintään kymmenen päivää täydennyskoulutusta. Täydennys- ja perehdyttämiskoulutukseen menevä aika olisi otettava huomioon kunkin yksikön resursseissa ja tulostavoitteissa.

Tuomariliitto ei kannata tuomarikoulutuksen järjestämistä alalle aikoville sen sisältöisenä kuin sitä joitakin vuosia sitten suunniteltiin. Esittelijäjärjestelmä toimii tällä hetkellä tuomareiden koulutuskanavana alalle ja siihen koulutuksellisuutta lisäämällä on mahdollisuus saada aikaa toimiva perehdyttämisyjärjestelmä tuomarin uralle hakeutuville. Tämän vuoksi onkin tulevaa esittelijöiden tarvetta arvioitaessa eläköitymisen lisäksi otettava huomioon myös tuomarin uralle hakeutuvien koulutus.

40. Tuomariliitto pitää huolestuttavana sitä, että auskultointipaikkojen määrä on yksinomaan vuosina 2005 - 2010 vähentynyt lähes 40 prosenttia. Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että tuomioistuinharjoittelu on kuitenkin ollut ja on edelleenkin käytännössä yksi keino kouluttaa tulevia tuomareita, syyttäjiä ja asianajajia uralleen. Tuomariliiton mukaan tuomioistuimen toimintakyvyn säilyminen edes nykyisellä tasolla on mahdollista vain, mikäli huolehditaan siitä, että meillä on riittävä määrä tuomioistuinharjoittelun suorittaneita, potentiaalisia tuomioistuimeen rekrytoitavia lakimiehiä. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää sitä, että tuomioistuinharjoittelupaikkoja nopealla aikataululla lisätään huomattavasti.

LUETTELOSTA PUUTTUVAT OIKEUDENKÄYNTIEN KOKONAISKESTON LYHENTÄMISEN JA OIKEUSTURVAN LAADUN KANNALTA TÄRKEÄT ASIAT

Tuomioiden kirjoittamisen keventäminen

Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että pääkäsitteilyyn edenneistä rikosasioista valtaosa on sellaisia, että niitä koskevat tuomiot julistetaan. Julistetuista tuomioista vain osaan ilmoitetaan tyytymättömyyttä ja haetaan muutosta hovioikeudelta. Tästä riippumatta julistetuistakin tuomioista on nykyisin voimassa olevien säännösten mukaan laadittava tuomio, jonka perusteluista ilmenee, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riittävä seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä. Kaikki tämä vaatii resursseja, jotka voitaisiin kohdistaa laajojen ja oikeuskysymyksiltään vaikeiden asioiden käsittelyyn.

Jouduttaessa miettimään, mihin väheneviä resursseja suunnataan, Tuomariliitto esittää sen selvittämistä, olisiko riittävää, että julistetuista ja lainvoimaiseksi jääneistä tuomioista Tanskassa käytössä olevan mallin tavoin laadittaisiin ja säilytettäisiin kirjallisessa muodossa ainoastaan tuomiolauselmat ja asian käsittelyä koskevat pöytäkirjat sekä tallenteina todistajien kertomukset ja tuomion julistaminen.

Rangaistusmenettelyn käytön laajentaminen koskemaan rattijuopumustapauksia

Rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n mukaan rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan määrätä rangaistus rikkomuksesta, josta tapaukseen sovellettavassa rangaistussäännöksessä ei ole esillä olevien asianhaaran varalta säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Tällainen rikkomus on muun muassa rikoslain 23 luvun 3 §:stä ilmenevä rattijuopumus.

Rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n mukaan rangaistus voidaan määrätä silloinkin, kun rikkomuksesta saattaa seurata muukin kuin edellä säädetty seuraamus, jos rikkomuksen tehnyt ei vaadita tuomittavaksi siihen.

Käytännössä rangaistusmenettelyn käytön esteeksi on muodostunut ilmeisesti ajokielto, jota koskeva vaatimus olennaisesti liittyy rattijuopumuksista tuomittaviin seuraamuksiin.

Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että mikäli rattijuopumusta koskevat asiat voitaisiin käsitellä ajokiellon estämättä rangaistusmääräysmenettelyssä, välttyttäisiin usein selvissä asioissa käsittelyä viivästyttävältä poliisitutkinnalta, syyteharkinnalta ja paperityötä aiheuttavalta käräjäoikeuskäsittelyltä. Sen vuoksi Tuomariliitto esittää sen selvittämistä, voitaisiinko rangaistusmääräysmenettely ajokiellon estämättä laajentaa koskemaan rattijuopumustapauksia.

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Satu Saarensola. Lausunto on käsitelty Tuomariliiton hallituksessa 26.3.2012.

Helsingissä 28.3.2012

Anna-Mari Porkkala-Hietala
Suomen tuomariliiton ry:n puheenjohtaja